

NAGY TAMÁS

Kinga - a másik szent életű királylány

Az 1943-ig szentként tisztelt, akkor szentté avatott ifjabb Margit szinte teljesen elhomályosította nővére, a lengyel földre került és ott ugyancsak szentként tisztelt Kinga emlékét. Igaz, még egészen ifjúkorában elkerült Magyarországról, de éppen nagynénje, a hasonló sorsú Szent Erzsébet az, akinek emléke hazánkban is tovább élt. Így azért furcsa, hogy mára alig tudjuk, ki is volt ő, Boldog Kinga.

Wertner Mór alapművében (Az Árpádok családi története) bebizonyított tény, hogy IV. Béla és Laszkarisz Mária legidősebb leánya. De bizonyításként egyetlen adatot sem közöl a jegyzetben. Emellett szól, hogy Kinga eljegyzése, kiházásítása korábban, 1239-ben megtörtént, mint IV. Béla többi "idősebb" leányának. Az viszont érdekes, hogy IV. Bélától, aki következetesen mindig "Árpád-házi" nevet választott gyermekeinek, éppen első lánya kapott olyan nevet, amely addig egyszer sem fordult elő a magyar királyok családjában. Pedig két, életkorban hozzá legközelebb álló húga, Margit /az idősebb, aki 1242-ben Klisszán meghalt/ és Anna /néha Ágnes/ nyerték apjuktól annak nagyapja, példaképe, III. Béla két feleségének keresztnévét. További bizonytalanságra adott okot, hogy a másik alapvető fontosságú műben /A magyar nemzet története.../ Pauler Gyula így örökíti meg az 1239-es eseményt: "a serdülő Boleszló pedig... IV. Béla Kinga nevű öt éves leányát jegyezte el". Boleszló viszont bizonyítottan 1221-ben született, tehát 1239-ben már nem serdülő, hanem tizennyolc éves ifjú volt. Nehezen hihető, hogy IV. Béla egy még gyermeket szánt volna Fehér Leszek krakkói herceg fiának, amikor bő leánykoszorújából életkorban az ifjúhoz jobban illőt is találhatott. És az is kevésbé valószínű, hogy egy kiskorú gyermeke eljegyzéséért adta volna azt a gazdag hozományt, amiről mindkét országban megemlékeztek.

Így házasságának körülményeit figyelembe véve, Kinga a névadás bizonytalansága ellenére, IV. Béla legidősebb leánya lehetett. Nem tudunk arról, hogy Béla és Mária kapcsolatának 1221-es elhidegülésekor az ifjabb király neje már anya lett volna. A házasság megromlását vizsgáló váradi és váci püspök legalább is semmi ilyesmit nem jelentett a pápának. Kinga születését tehát szüleinek kibékülése utáni évekre /1224/25/ tehetjük.

Hagiografusai már születését csodálatosan kiszínezik, ezzel is megjövendölve a későbbi szent pályát. Állítólag világra jötté után ékes szavak-

kal dicsérte a mennyek úrnőjét, majd elnémult, és csak utána oldódott meg természetes módon a nyelve.

Akár megsejtették ebből a szent jövőt, akár nem, IV. Béla 1239-ben a politikai helyzetnek megfelelően szerzett férjet legidősebb leányának. A közelgő tatárveszély készítette a magyar uralkodót, hogy az európai elit dinasztiák helyett a színtén veszélyeztetett krakkói hercegfitt válassza vejenek. /Ugyanez az elv figyelhető meg a tatárjárás után is, legifjabb gyermeke, Béla kivételével valamennyi leszármazottjának eljegyeztetésénél.

Az említet gazdag hozomány Kinga lengyelből fordított kései legendája szerint 40.000 Ft volt. Pauler Szepes vármegye lengyel kézre kerülését is a kelengye részének tekinti, de erről a lengyel forrás nem tesz említést.

Kinga nagynénje és sógornője //, Salome volt az első az Árpádok között, aki 1241-ben megözvegyülvén a minoriták rendjébe lépett, és és életének hátralévő huszonhárom évét ott töltötte el. Ő népszerűsítette a ferenceseket, és valószínűleg általa kedvelte meg őket IV. Béla /akinek 1253-ban már ferences gyóntatója volt/ és Kinga is. Az bizonyos, hogy a mély vallásos érzés már ifjú házasságában megvolt benne, és nemcsak benne: hisz - legendája szerint - férjével a szűzházasságra tett fogadalmukat negyvenéves együttélésük során sikerrel megőrizték. Ezzel magyarázható, hogy összekompilálható életrajza lényegében nem más, mint vallásos cselekedeteinek sorozata. A magyar és lengyel forrásokban alig lehet néhány olyan eseményre bukkanni, amelyből "földi" életre is következtethetünk. Tudjuk, hogy a hozomány egy részét Krakó és Szandomir vidékének a tatár pusztítás utáni újjáépítésére szentelte, apátságokat alapított. A hozomány maradványából férje zsoldosokat fogadott az ötvenes évek újabb tatárveszélye idején. Az 1257. márciusában Corcinban kelt oklevele tanúbizonysága szerint ellenszolgáltatásként Kingának ajándékozta a szandeci uradalmat. Itt Kinga a Szt. Klára-szüzek javára alapított apácakolostort. Ebben az évben egyébként jóval ifjabb húga, Ilona /Jolán/ is Lengyelországba került, akit /Áhítatos/ Boleszló kalisi herceg vett feleségül. A hercegnők az 1260-as évek végén többször meglátogathatták korosodó királyi szüleiket. Egy ilyen alkalmat örökít meg, valószínűleg 1269-ből (az eredeti évszám hibás) az az oklevél, amit Béla állított ki a szepesi Márk ispán fia Miklós részére, aki a királytól a lipői Werbyce birtokot nyerte el. A jutalmat azért kapta, mert ő jelentette elsőként a királyi udvarban az Uros szerb király elleni győzelem hírért, "mikor éppen görög, bolgár, cseh, tatár és francia követek, valamint a király lányai, Konstancia halicsi és ladoméri, Kynga krakkói és sandomiri, s Jolán calisi hercegnők a királynál látogatóban voltak".

1270 augusztusában, nem sokkal Mária anyakirályné halála után, V. István "eltűnt" az országból. Krakóban, Szt. Szaniszló püspök sírjához ment

vezekelni apja ellen elkövetett bűneiért. A vértanút 1079-ben saját királya ölette meg, nyughelyénél már korábban csodás esetek történtek. Ájtatossága után István meglátogatta sógorát, Boleszlót, és katonai szövetséget kötött vele. Ekkor találkozott utoljára Kinga nővérével is. Kinga 1274-ben életében először és utoljára a magyar politikai események színterére lépett: a lázadó Szepes várát birtokló Márk fia Lénárt /Lóránt/ és az üldöző királyi csapatok között közvetített sikerrel a fegyverszűnetért és a vár átadásáért.

1279. december 7-én, férje halála napján a már fél éve megözvegyült Ilona húgával együtt apácaruhát öltött. A temetés után a szandeci Kláraszüzek kolostorába vonultak, amelynek Kinga lett a fejedelemasszonya. Csodás tetteit, gyógyításait a kortársak ámulva nézték, már életében kezdett kialakulni szent kultusza. Példaként egy olyan esetet jegyeztek fel, amikor egy ördögöst vezettek eléje. Az, amikor felismerte "jaj, jaj a magyar asszony" - kezdett el üvöltözni, és az ördög eltávozott belőle. Az 1286. év telén tatárok törtek Kis-Lengyelországba és a kolostort fenyegették, ekkor Kinga híveivel a czorstini sziklavárba menekült.

1290 őszen fellépett Magyarországon egy lengyel földről érkezett ifjú, aki magáról azt állította, hogy IV. László régen /1278/ meghalt öccse. Az ügy háttérében az állt, hogy az Ál-Andrást az akkor már vak Kinga vélte unokaöccsével azonosítani, a hátán levő harapás nyomok alapján. Az Ál-Andrást Baksa György úzte vissza Lengyelországba, ahol a trónkövetelőt saját hívei a Nida folyóba fojtották. 1290. november 18-án Kinga vélt unokaöccsét a szandeci kolostorba temettette. 1292. július közepén a szent asszony már halálos ágyán feküdt, amikor megjelent neki Salome szelleme, és azzal vigasztalta, hogy az Ál-András kiállta a purgatórium kínjait, és már a mennyei örömeket élvezi. Kinga halálát /1292. július 24./ a legendaírók ugyanolyan csodálatosként örökölték meg, mint születését. Halála pillanatában az emberek látták a lelkét az ég felé szállni. Alakját a lengyel nép mesékben, mondákban őrizte meg, legendájában feljegyezték szinte minden "csodatettét".

Említettem, sorsa sok vonásban hasonlatos Árpád-házi Szent Erzsébetéhez. Amíg azonban Szent Erzsébet egyszerre kötelezte el magát családjá és az Isten számára, addig Kinga a két köteleket már nem tartotta összeegyeztethetőnek.